

Mimarlık, Planlama & Tasarım Alanında Gelişmeler

EDİTÖR
PROF. DR. FÜRÜZAN ASLAN

DOI:10.5281/zenodo.10030904

Mimarlık, Planlama & Tasarım Alanında Gelişmeler

EDİTÖR

Prof. Dr. F r zan Aslan

İmtiyaz Sahibi

Platanus Publishing®

Editör

Prof. Dr. Fűrüzan Aslan

Kapak & Mizanpaj & Sosyal Medya

Platanus Yayın Grubu

Birinci Basım

Ekim, 2023

Yayımcı Sertifika No

45813

Matbaa Sertifika No

47381

ISBN

978-625-6971-85-1

©copyright

Bu kitabın yayım hakkı Platanus Publishing'e aittir.

Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz, izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Adres: Natoyolu Cad. Fahri Korutürk Mah. 157/B,

06480, Mamak, Ankara, Türkiye.

Telefon: +90 312 390 1 118

web: www.platanuskıtap.com

e-mail: platanuskıtap@gmail.com

PLATANUS PUBLISHING®

KTO KARATAY ÜNİVERSİTESİ MERKEZ KAMPÜSÜ'NÜN EVRENSEL TASARIM İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Dr. Öğr. Üyesi Zafer KUYRUKÇU¹

Araş. Gör. Ayşegül BERBER²

1. GİRİŞ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Üniversiteler hem meslek eğitimi vererek hem de araştırmalar yaparak, hizmetlerini doğrudan toplumun kullanımına sunan eğitim kurumlarıdır (Turcan, 1996). Meray (1971) üniversitelerin kapsamını kuşaklar arası bilgi aktarımı sağlamak, bireyin kişiliğini geliştirmek, mesleki eğitim vermek, araştırmalar yapmak ve toplumsal sorunlara çözüm üretmek olarak geniş bir çerçevede ele almıştır. Bundan dolayı üniversitelerden beklenen tek bir görev tanımı yoktur. Çünkü topluma hizmet eden bir kurumun topluma göre şekillenmesi ve işlevlendirilmesi olağandır (Pusey, 1978). Ancak üniversite tasarımı, evrensel ve farklı kullanıcı tipolojilerinin kullanımına açık olmalıdır. 1970'li yıllardan sonra Amerikan kampüs modelinin de etkisiyle Türkiye'de üniversitelerin birçoğu yerleşke şeklinde tasarlanmıştır. 2000'li yıllardan sonra kurulan her üniversitenin bir kampüs modeline göre tasarlanması durumu, günümüzde de devam etmektedir (Yaylalı Yıldız vd., 2015; Şengül, 2014). Kampüsleri sadece eğitim ve araştırma mekanları olarak tanımlamak yetersiz kalacaktır. Birçok sebepten dolayı kent dışına yönelen kampüsler eğitim ve araştırmanın yanı sıra sosyal aktiviteler, spor aktiviteleri, yeme-içme alanları, barınma alanları gibi birçok işlevi bünyesinde barındırmaktadır. Böylelikle kamusal alan niteliği yüklenen kampüsler, barındırdığı işlevler dolayısıyla küçük kentler olarak da adlandırılmaktadır. Kent planlaması yapılırken ön planda tutulması gereken kriterlerin estetik, ekolojik, işlevsel olmasına ve erişilebilir, sürdürülebilir,

¹ Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
ORCID: 0000-0001-6454-7484

² Konya Teknik Üniversitesi, Mimarlık ve Tasarım Fakültesi, Mimarlık Bölümü,
ORCID: 0000-0003-3238-1445

yürünebilir, güvenli alanların sağlanılmasına da dikkat edilmelidir (Korkut vd., 2017). Küçük kent olarak adlandırılan kampüslerin farklı fonksiyonları barındırması, büyük alanlarda yerleşim göstermesi, araç-yaya kullanımının olması, kullanıcı sayısının fazla ve farklı kullanıcılara açık olması, kampüs alanlarının kentsel alan kriterlerine uygun şekilde tasarlanmasını gerekli kılmaktadır. Kapsayıcı kampüs ortamı için gerekli olan kriterler dolaşım ağının peyzaj ile bütünleşmesi, öğrenme ortamının oluşturulması, sosyal mekanlarda etkileşimin sağlanması, kimlik, konsept, görsel ve estetik niteliklerin bulunması olarak belirlenmiştir (Hajrasouliha, 2015).

Kullanıcıya ait farklılıkların tasarıma dahil edilmesi, kullanıcı deneyimlerinin anlaşılması ve tasarımcı ile kullanıcı arasındaki ilişkisinin artırılması üzerine şekillenen ‘kullanıcı için tasarım’ kavramı hümanistik bir tasarım felsefesine dayanır. 2. Dünya Savaşı’ndan sonra kentlerin yeniden inşası aşamasında, temeli bu felsefeye dayanan kamusal mekanların toplumun her kesimindeki bireylere hitap etmesi gerektiği fikri, tasarımdaki yerini almıştır. Bu fikrin devamında ortaya çıkan erişilebilirlik kavramı ilk kez 1959-1961 yılları arasında Illinois Üniversitesi’nde görev alan Nugent’in çalışmaları ışığında ortaya çıkmıştır. Bu çalışmalar gelişerek günümüzdeki evrensel tasarım kapsamına giren kanun ve standartlara öncülük etmiştir. Türkiye’de erişilebilirlik hakkında ilk yasal düzenleme 1997 yılında 3194 sayılı İmar Kanunu ile yapılmıştır (Bulut & Halaç, 2023). “Erişilebilirlik herkesin, istediği her yere ve her hizmete, bağımsız ve güvenli olarak ulaşabilmesi ve bunları kullanabilmesidir.” (Erişilebilirlik Kılavuzu, 2020). Evrensel tasarım Mace (1997) tarafından mümkün olabildiğince en geniş kitleye hitap eden, herkes tarafından kullanılabilen, uyum ve özellikli tasarım gerektirmeden kullanıcı ihtiyacını karşılayan ürün ve çevre tasarımı olarak tanımlanmıştır. Mimari tasarım, kentsel tasarım, endüstriyel tasarım gibi birçok alanın yanı sıra ders içerikleri, bilgi aktarımı, ürün tanıtımı gibi alanlarda da dikkate alınması gereken konu olan evrensel tasarımın temeli kullanılabilirlik, erişilebilirlik ve kapsayıcılık ilkelerine dayanmaktadır (Yılmaz, 2015). Ders içeriklerini, ders anlatımını ve materyal edinimini konu alan bilgiye erişilebilirlik kapsamında yapılan çalışmalar sonucunda hem engelli hem de engelli olmayan öğrencilerde öğrenme sürecinde olumlu yönde gelişmeler olduğu gözlemlenmiştir (Black vd., 2015; Catalano, 2014). Erişilebilirliğin her alanda sağlanması gerekliliği ve erişilebilirliğin sağlandığı durumlarda her türlü kullanıcının olumlu yönde gelişim göstereceği açıktır. Elmacı’nın (2019) yapmış olduğu çalışmada da anlaşılacağı üzere erişilebilirliği her alanda sağlamak için ilk yapılması gereken fiziksel erişilebilirliğin sağlanmasıdır. Bu durum kullanıcıların fiziksel olarak erişilebilirliği tecrübe etmesini sağlamakta ve daha

erişilebilir mekanlar talep etmesine sebep olacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda kullanıcıların bilinçleneceği ve diğer alanlarda da erişilebilirliğe dair talepler oluşturacağı ön görülmektedir. Toplumlar farklı duysal ve bedensel özelliğe sahip bireylerden oluşmaktadır. Bundan dolayı bireylerin farklı gereksinimleri bulunabilir. Tasarımda kullanılan standartlaşmış insan ölçeği her birey için uygun olmayabilir. Bu sebeple standart ölçülere göre yapılan tasarımlar, evrensel tasarım ilkelerine uygun kapsayıcı ölçülerle gerçekleştirilmelidir. Evrensel tasarım, bireyin kendisini normal ortama adapte etmeye çalışmasından kurtararak bireye optimal ortamı sunmaktadır (Evans, 1998). 1989 yılında Ronald L. Mace'in çalışmalarıyla başlayan ve 1996 yılında kurulan North Carolina State Üniversitesi'nin 'The Center for Universal Design' grubuyla gelişen 7 adet evrensel tasarım ilkesi ortaya çıkmıştır. Bu ilkeler şu şekildedir (Story vd., 1998):

- Eşitlikçi Kullanım: Farklı kullanıcılar için eşit şartlar sağlanması ilkesine dayanan eşitlikçi kullanım ilkesi, kullanıcılar arasındaki ayrımı ve gruplaşmayı önlemektedir. Tasarım, tüm kullanıcılar için aynı düzeyde kullanım kolaylığı sağlarken aynı zamanda tüm kullanıcılara estetik açıdan hitap etmelidir (Dostoğlu vd., 2009).

- Kullanımda Esneklik: Farklı yeteneklere sahip kullanıcılar için çeşitli kullanım seçeneklerine uygun alternatif kullanım olanağı sunan tasarımlar gerçekleştirilmelidir.

- Basit ve Sezgisel Kullanım: Tasarım, kullanıcının özelliklerinden bağımsız olarak basit bir şekilde kullanılabilir olmalıdır. Kullanıcıların sezgisel olarak hareketlerinin yönlendirilmesini sağlayan mekânsal tasarımlar yapılmalıdır. Çevre kolay algılanabilir olmalıdır.

- Algılanabilir Bilgilendirme: Kullanıcıya aktarılmak istenen bilgi, çevre koşullarından etkilenmemelidir. Kullanıcının algılama yeteneğinden bağımsız bir şekilde farklı anlatımlar kullanılarak algılanabilir bilgiler sunulmalıdır.

- Tasarımda Hata Payı: Mekân tasarımında tehlike oluşturabilecek öğeler kaldırılmalı, kaldırılmadığı durumlarda önlem alınmalı ve uyarılar yapılmalıdır. Sıklıkla kullanılan mekân ve öğelere erişim kolaylaştırılmalıdır.

- Düşük Fiziksel Güç Kullanımı: Tasarlanan mekanlar rahatlıkla kullanılabilir olmalıdır. Doğal vücut pozisyonu ile düşük güç kullanımı gerektiren mekanlar ve donatılar tasarlanmalıdır. Düşük fiziksel güç kullanımı ile kolay erişim ve konfor sağlanmalıdır.

•Yaklaşım ve Kullanım için Boyut ve Alan Sağlanması: Her türlü kullanıcının vücut ölçüleri ve kullandığı araç, eşya vb. ölçülerine uygun kullanım alanları sağlanmalıdır (Hilmioğlu & Seçer Kariptaş, 2022).

Ülkemizde erişilebilirlikle ilgili ilk yasal düzenleme 1997 yılında yapılmış olsa da (Özgül, 2014) tüm yaşam alanlarının engelliler için erişilebilir hale getirilmesinin 2005 yılında çıkarılan Engelliler Hakkında Kanun ile sağlandığı söylenebilir (Elmacı, 2019). Ancak hayata geçirilmesi kolay olmayan bu kanunlarda sürekli ertelemeler yapılmıştır. Nitekim bu durum diğer ülkeler için de benzerdir. Tam ve arkadaşlarının (2022) yapmış olduğu çalışmada ABD ve Kanada’da erişilebilirlik hakkında verilen kararların yürürlüğe girdikten uzun bir süre sonra uygulamaya geçildiğinden ve Çin’de de 2012 yılında yayınlanan yönetmeliklerin günümüzde hala uygulama aşamasında olduğundan bahsedilmektedir. Türkiye’de erişilebilirlik kavramı tam ve kapsayıcı şekilde ele alınmamaktadır. Kanun veya standartların oluşturulup uygulamaya geçilmemesi bunun bir sonucudur (İlter, 2015). Bulut ve Halaç’ın (2023) yapmış oldukları ‘üniversitelerde erişilebilirlik’ konusu kapsamındaki literatür taraması çalışmasında Türkiye’de incelenen üniversitelerin birçoğunun erişilebilirlik ve evrensel tasarım açısından yetersiz olduğu tespit edilmiştir.

Willett (2002) yükseköğretimdeki erişilebilirliğin sağlanmasının önündeki engelleri iki başlık altında toplamıştır. Bunlardan biri tüm kampüsü evrensel tasarım ilkelerine göre tasarlanmanın maliyetli olmasıdır. İkincisi ise toplumun engelliler hakkında üniversite öğrenimi görmesi için yetersiz olduğu görüşüdür (Muzemil, 2018). Ülkemizde yapılan farkındalık çalışmaları ile engellilerin eğitim hakkı ve evrensel tasarımın gerekliliği hakkında görüşlerin olumlu yönde geliştiğini söyleyebiliriz. Ancak evrensel tasarımı gerçekleştirme aşamasında maliyet, ülkemizde bu konuda en büyük engel olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’de 2023 yılı itibariyle 20-24 yaş aralığında olan 147.358 kişi engellidir (Mihraplı, 2023). Bu yaş aralığının çoğunluğunu üniversite öğrencisinin oluşturduğu göz önüne alındığında azımsanmayacak kadar engelli öğrenci potansiyeli bulunmaktadır. Bu sayı ise sadece sistemde bazı kriterler doğrultusunda engelli olarak adlandırılan bireylerdir. Bu bireyler haricindeki yaşlılar, geçici fiziksel engeli olan, sürekli araç-gereç kullanımına ihtiyaç duyan, standart ölçülere göre kısa ve uzun boylu olarak nitelendirilen bireyler göz ardı edilmiştir. Bu bireyler de dikkate alındığında erişilebilir mekanlar lüks olmaktan çıkıp temel gereksinim halini almaktadır. Kampüs tasarımının yanı sıra kampüslerin çevresindeki bölgeler ve kentler için de evrensel tasarımın gerçekleştirilmesi gereklidir. Larkham’ın (2000) belirttiği üzere üniversitelerin etrafındaki toplumları şekillendirmesi niteliği üniversitelere toplumsal konularda

sorumluluk yüklemektedir. Hem öğrencileri hem de bulunduğu bölgeyi erişilebilirlik ve evrensel tasarım hakkında bilinçlendirmek üniversitenin görevidir. Özellikle kent dışı veya kent çeperinde bulunan kampüsler, bulunduğu bölgeyi şekillendirici özelliğe sahiptir. Bundan dolayı yerleşkelerin erişilebilirliği bölgenin erişilebilirliğine öncülük edebilir (Kaplan, 2013). Bu çalışma ile üniversite yerleşkelerinde erişilebilirliğin, evrensel tasarım ilkelerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Evrensel tasarımın, erişilebilir bir üniversite kampüs tasarımına olan katkısı ortaya konulmak istenmiştir.

2. AMAÇ VE YÖNTEM

2018 yılında YÖK tarafından başlatılan çalışma ile engelli bireylerin eğitime tam, etkin ve eşit katılımını sağlamak için başarılı çalışmalar yapan üniversitelere “Engelsiz Üniversite Bayrakları” verilmeye başlanmıştır. Bu engelsiz üniversite bayrakları 3 başlık altında kategorize edilmiştir. Mekânda Erişilebilirlik kategorisi ile açık, yarı açık ve kapalı alanların engelli bireylere yönelik düzenlenmesine ilişkin belli bir düzeyde gayret gösteren üniversitelere Turuncu Bayrak ödülü verilmektedir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında seçilen KTO Karatay Üniversitesi Merkez Kampüsü 2023 yılında YÖK tarafından mekânda erişilebilirlik ödülü (turuncu bayrak) almıştır. Bu çalışma ile KTO Karatay Üniversitesi Merkez Kampüsü’nde evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda erişilebilirliğin sağlanıp sağlanamadığı araştırılmıştır. YÖK tarafından verilen turuncu bayrak ödülünün erişilebilirlik açısından sorgulanması amaçlanmıştır. Ayrıca ‘Engelsiz kampüs’ olarak KTO Karatay Üniversitesi Merkez Kampüsü’nün evrensel tasarım yönünden hangi düzeyde olduğu belirlenmeye çalışılmıştır.

Çalışmada gözlem ve fotoğraflama tekniğinden yararlanılmış olup kampüs sınırları içerisindeki alanlar yerinde incelenmiş ve deneyimlenmiştir. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanan erişilebilirlik kılavuzuna göre incelenen kampüs sınırları içerisindeki alanların evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda yeterli, kısmen yeterli ve yetersiz olmak üzere değerlendirmeleri yapılmıştır. Evrensel tasarımın 7 ilkesine göre yapılan değerlendirmeler sonucunda erişilebilir bir üniversite kampüsü için önerilerde bulunulmuştur.

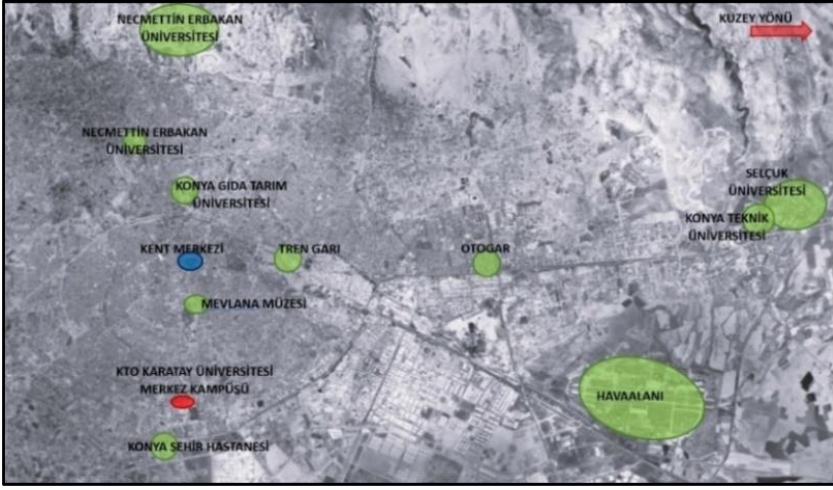
3. ALAN ARAŞTIRMASI VE DEĞERLENDİRME

2009 yılında kurulan KTO Karatay Üniversitesi Konya şehrinin Karatay ilçesinde bulunmaktadır. Şehrin ilk vakıf üniversitesi olma özelliği taşımaktadır. Bünyesinde iki kampüs ve bir hava parkı bulunmaktadır. Çalışma kapsamında merkez kampüs incelenmiştir. Kent merkezine 4,7 km mesafede olan kampüse

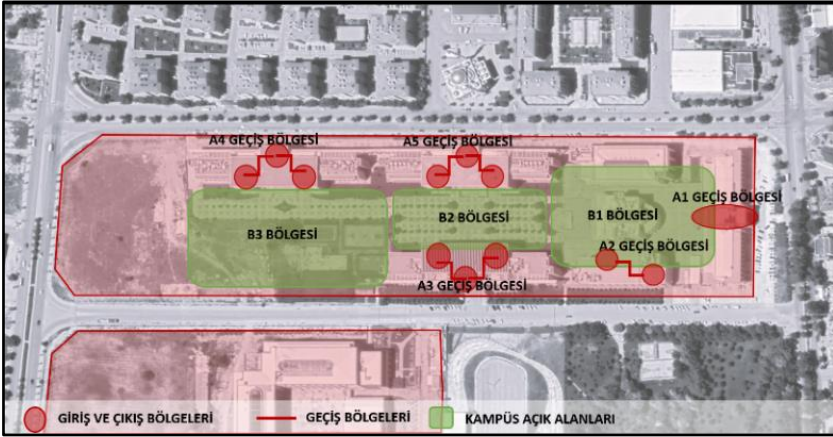

ulaşım otobüs, tramvay ve minibüs (özel) olmak üzere 3 farklı toplu taşıma aracı ile sağlanmaktadır. Toplu ulaşım araçları ile kampüsten kent merkezine yaklaşık 20 dakikada ulaşmak mümkündür (Şekil 1).

Kampüsün erişilebilirliği incelenirken giriş ve kampüs açık alanı bölgelere ayrılmıştır. Giriş-geçiş bölgeleri ve kampüs açık alanı olmak üzere incelenen iki bölge ise kendi içerisinde isimlendirilerek analiz edilmiştir (Şekil 2).

Şekil 1. Kampüs Alanının Kent Merkezine ve Odak Noktalarına Göre Konumu

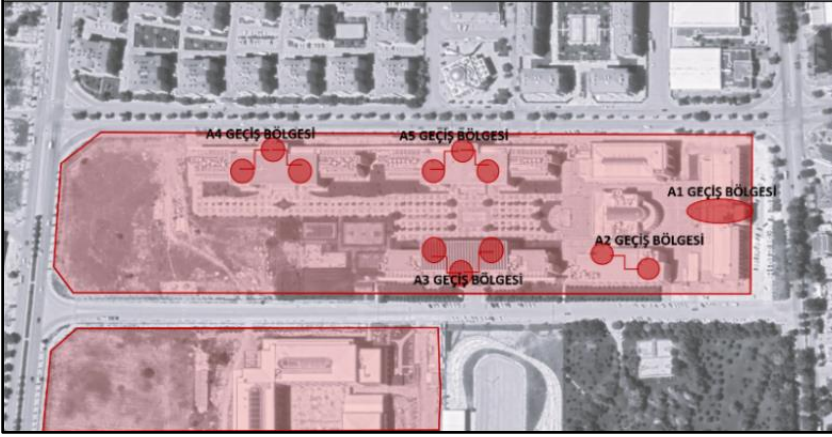

Şekil 2. Kampüs Alanı ve İncelenen Bölgeler

3.1. Giriş ve Geçiş Bölgeleri

Bina girişlerini, bina içerisindeki kampüs alanına çıkış kapısına ulaşmak için katedilen geçiş bölgesini ve kampüs açık alanına çıkış bölgelerini kapsayan giriş-geçiş bölgelerinin analizi, giriş sayısının fazla olması ve farklı yapılarda

bulunması sebebiyle kodlanarak bölgelere ayrılmıştır. Şekil 3’te gösterilen bölgeler ayrı başlıklar altında incelendikten sonra giriş-geçiş bölgeleri kapsamında bölgelerin yeterlilik düzeyi tablolaştırılmış ve giriş-geçiş bölgelerinin genel yeterlilik düzeyi evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda belirlenmiştir.

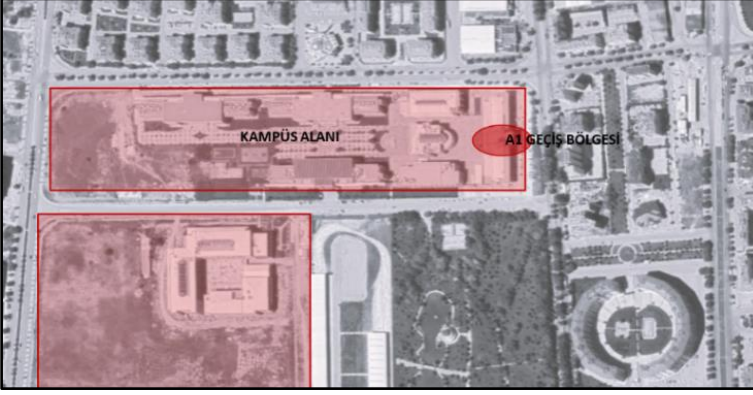

Şekil 3. Giriş ve Geçiş Bölgelerinin Konumları

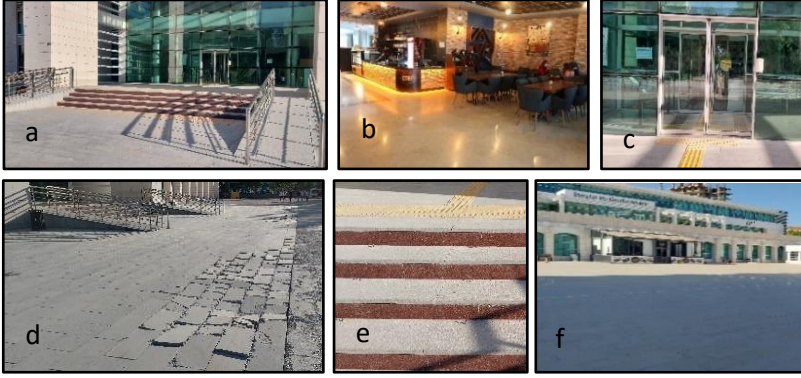
3.1.1. A1 Bölgesi

Hukuk Fakültesi girişini, geçiş bölgesini ve kampüs alanına çıkışı kapsayan A1 bölgesinde yapıya giriş kısmında 4 basamaklı bir merdiven bulunmaktadır (Şekil 4). Merdivenin iki tarafında birer adet rampa yer almaktadır. Erişimi rampa yerine eğimli yol ile çözmek eşitlikçi kullanım için daha uygundur. Bu bölgedeki kot farkı da bu duruma olanak sağlamaktadır (Şekil 5a). Yapıya giriş yaptıktan sonra turnike geçiş bölgesinde engelli için geçiş alanı mevcuttur ve tekerlekli sandalye için geçiş alanı yeterlidir. Giriş ile aynı aks üzerinde bulunan kafeden geçerek çıkış bölgesine ulaşılmaktadır. Kafe bölgesi kapalı ve yarı-açık olmak iki bölgeden oluşmaktadır. Kapalı bölgeden yarı açık alana erişim için tek seçenek merdiveni kullanmaktır. Rampa veya asansör uygulaması bulunmamaktadır. Yarı açık alandan ise kampüsün açık alanına ulaşılmaktadır. Bu durumda tekerlekli sandalye kullanıcısı Hukuk Fakültesi binasına giriş yapabilmektedir ancak yapıdan kampüs açık alanına geçiş yapamamaktadır. Bu durum eşitlikçi kullanım ve kullanımda esneklik ilkelerine aykırıdır. Bundan dolayı bölge **eşitlikçi kullanım** ve **kullanımda esneklik ilkelerine** göre kısmen uygun değildir. Fakültenin giriş bölümüne yaklaşımda hissedilebilir yüzey sadece merdivenin başlangıcını belirtmek için kullanılmıştır. Araç yolundan merdiven veya rampa arasındaki bağlantı hissedilebilir yüzey ile sağlanmamıştır. Merdivenin devamında ve kafe bölümüne kadar olan kısımda hissedilebilir yüzey, kılavuza

uygun bir şekilde yapılmıştır. Kafe alanının açık ve yarı açık bölümünde hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmamaktadır (Şekil 5b). Kampüs açık alanına çıkış yaptıktan sonra tekrar hissedilebilir yüzey uygulaması yapılmıştır. Bu durum bölgenin **basit ve sezgisel kullanım** ilkesine göre kısmen yeterli olduğunu göstermektedir. Kapı ve çevresi cam malzemedendir yapılmıştır. Kapının cephenin diğer bölümlerinden farklılaşması gerekmektedir. Algılanabilmesi için farklı akslarda, farklı renklerde olmalı veya şerit uygulaması yapılmalıdır. Giriş kapısında bu tür bir uygulama bulunmamaktadır (Şekil 5c). Giriş kapısı yakınında veya merdiven yakınında yakın çevresinden algılanabilecek binanın işlevini ve adını içeren bilgilendirme levhası bulunmamaktadır. Bu analizler sonucunda bölgenin **algılanabilir bilgilendirme** ilkesine göre yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Giriş bölgesinde zemin malzemesinde bozulmalar mevcuttur (Şekil 5d). Giriş bölgesinde bulunan merdivende kaymayı engelleyici özellik taşıyan şerit uygulaması yapılmamıştır (Şekil 5e). Rampalarda kaymayı önleyici uygulamalara rastlanmaktadır. Bu analizler sonucunda bölgenin **tasarımda hata payı** ilkesine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Giriş bölgesindeki merdivenin basamak genişliği fazladır. 180 cm'den fazla genişliğe sahip merdivenlerde ortaya bir korkuluk daha yapılmalıdır. Bu durumda bu bölgedeki merdivenin ortasına en az iki adet korkuluk yapılmalıdır. Böylece kullanıcıların fazla fiziksel güç kullanmadan korkuluktan tutunarak merdiveni kullanmalarına olanak sağlanacaktır. Engelli otoparkının girişin her iki tarafında bulunması ve aynı şekilde rampanın da her iki bölgede bulunup yatay olarak işaretlenen güzergahlar ile bu rampalara erişimin sağlanması, tekerlekli sandalye kullanan kullanıcının en kısa güzergahtan girişe ulaşması açısından uygundur. Merdivenlerin basamak sayısının az olması, giriş kapısının fotoselli kapı olması ve kafenin yarı açık alanından kampüs alanına çıkışın aynı kotta gerçekleşmesi olumlu olsa da kafe bölgesine geçiş, kafe kapalı alanından yarı açık alanına geçiş ve yarı açık alandan kampüsün açık alanına geçişte fotoselli kapının bulunmaması düşük fiziksel güç kullanımı ilkesi açısından olumsuzdur (Şekil 5f). Bu analizler sonucunda bölgenin **düşük fiziksel güç kullanımı** ilkesine göre kısmen yeterli olduğu söylenebilir. Kafenin kapalı alanından yarı açık alanına geçişteki merdiven genişliğinin kullanıcı sayısı göz önüne alındığında artırılması gerekmektedir. Buna karşın giriş bölgesindeki korkulukların kılavuza uygun olması, rampa genişliğinin, merdiven genişliğinin, giriş kısmında turnike bölgesindeki geçiş alanının ve geçiş bölgesindeki kapı genişliklerinin yeterli olması yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması ilkesi için olumludur. Bu durum bölgenin **yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması** ilkesini büyük ölçüde sağladığını göstermektedir.

Şekil 4. A1 Bölgesi'nin Konumu

Şekil 5. A1 Bölgesi'nin Genel Görünümleri

3.1.2. A2 Bölgesi

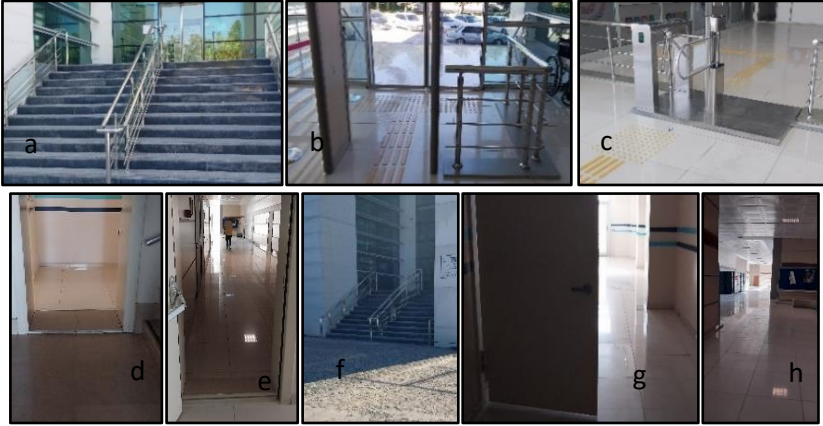
A2 bölgesi kütüphane binasının giriş, geçiş ve kampüs alanına çıkış alanlarını kapsamaktadır (Şekil 6). Kütüphane girişinde 11 basamaklı merdiven mevcuttur. Eşitlikçi kullanım ilkesine göre eğimli yol ile çözülmesi gereken kot farkları bu bölgede merdiven ile çözülmüştür. Farklı kullanıcılar için elverişli olmayan bu uygulamaya ek olarak rampa veya asansör uygulaması yapılmalıdır (Şekil 7a). Kapı geçişinde yeterli alan ve turnikelerin yanı sıra engelli geçiş alanı mevcuttur (Şekil 7b, Şekil 7c). Kampüs açık alanına ulaşmak için 5 kapıdan geçilmesi gereken kütüphane binasının, güzergâh üzerindeki ilk 3 kapısında 3 ile 5 cm arası eşik uygulaması mevcuttur (Şekil 7d ve Şekil 7e). Tekerlekli sandalye kullanıcıların rahat bir şekilde erişim sağlaması için olmaması gereken bu eşikler görme engelli kullanıcılar için de tehlike oluşturabilir. Bunlara karşın yapı içerisinde sürekli olmasa da birçok bölgede erişilebilir kılavuza uygun uygulamalar mevcuttur. Bu analizler sonucunda bölgenin **eşitlikçi kullanım ve kullanımda esneklik** ilkelerine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Kütüphane binasının giriş bölgesinde yapının içeriğini, işlevini belirten ve giriş algılanabilir hale getiren bilgilendirme levhaları bulunmamaktadır. Yaya güzergahından giriş merdivenine erişimi sağlayan ve sahanlığından giriş kapısına erişimi sağlayan hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmamaktadır (Şekil 7f). Giriş kısmında turnike ve öğrenci işleri biriminin yer aldığı bölgeye erişimi sağlayan hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmaktadır. Ancak bu bölge ile bağlantılı kütüphane bölümüne, dersliklere ve kampüs açık alanına geçişi sağlayan hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmamaktadır. Kütüphane binasının giriş bölümünden kampüs açık alanına çıkış yapabilmek için 5 kapıdan geçiş yapılmaktadır. Çıkış kapısı giriş bölgesinden algılanamamaktadır. Giriş bölgesinden öncelikle iki adet koridordan geçip derslik bölgesine ulaşılmaktadır. Daha sonra merdiven ve asansörün, ıslak hacimlerin ve serbest çalışma alanının bulunduğu bölgeye geçiş yapılmaktadır. Serbest çalışma alanı ile doğrudan bağlantılı şekilde rüzgarlık ve kampüs açık alanına çıkış kapısı bulunmaktadır. Giriş bölgesinden çıkış bölgesine ulaşılabilmesi için geçilmesi gereken bu mekanlar algılanabilirliği azaltılmaktadır (Şekil 7g ve Şekil 7h). Kampüs açık alanına çıkış kapısından kütüphane binasının merdiven ve asansörlerine hissedilebilir yüzey ile bağlantı sağlanmıştır. Rüzgarlıkta ve kampüs açık alanına çıkış bölgesinde de hissedilebilir yüzey uygulaması vardır. Ancak bu bölgede yıpranmalar mevcut olduğu için onarılması gereklidir. Bu analizler sonucunda bölge **basit ve sezgisel kullanım** ilkesine göre kısmen yeterlidir. Binanın giriş bölgesinde, güzergâh üzerinde binanın içeriğine ve giriş bölgesine dair bilgilendirme yer almamaktadır. Giriş kapısı cam malzemeden yapılmıştır ve şerit uygulaması bulunmamaktadır. Giriş kapısının sağ tarafında iç mekânda bilgilendirme için uygun yükseklik ve eğimde harita mevcuttur. Ancak derslik, kütüphane ve kampüs açık alanı kapısına geçiş, algılanabilir olmadığı gibi herhangi bir yönlendirme de mevcut değildir. Şerit uygulaması, rüzgarlık ve kampüs alanına çıkış kapılarında da mevcut değildir (Şekil 8a). Bu analizler sonucunda bölgenin **algılanabilir bilgilendirme** ilkesine göre uygun olmadığı tespit edilmiştir. Giriş bölgesindeki malzeme kaymaz malzemeden yapılmıştır. Binanın giriş bölgesindeki merdivende şerit uygulaması vardır ancak onarılmalıdır. Merdivende damlalık uygulamasının yapılmaması olumludur. 3 metreden geniş merdivenlerde orta bölüme korkuluk eklenmelidir. Bu merdivende ortada korkuluk mevcuttur. Ancak kampüs alanına çıkış için kullanılan merdivenin kenarlarında tutunma için küpeşte ve korkuluk uygulaması mevcut değildir. Bu bölgedeki rampada kılavuza uygun bir şekilde korkuluk bulunmaktadır. Rampa zemininde kaymayı önleyici uygulamalar mevcuttur. Bu analizler ışığında bölgenin **tasarımda hata payı** ilkesine kısmen uygun olduğu tespit edilmiştir. Giriş bölgesinde merdivende orta bölgeye de korkuluk

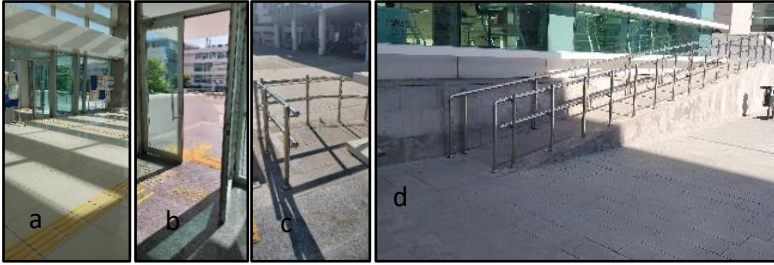
uygulamasının yapılması merdiveni kullanırken fiziksel olarak zorlanan kullanıcılar için olumlu olacaktır. Giriş kapısı fotosellidir. Giriş bölgesinden derslik ve serbest çalışma alanına ulaşmak için geçilen kapılardaki eşik uygulaması birçok kullanıcı için engel oluşturabilir. Çıkış bölgesindeki kapıların fotoselli olmaması, açılışında fiziksel güç gerektirmektedir (Şekil 8b). Kampüs açık alanına çıkış bölgesinde yapılan rampanın eğimi azaltılmalıdır. Mevcut durumda rampayı kullanmak tekerlekli sandalye kullanan kullanıcılar için zordur. Rampanın iki tarafına kılavuza uygun şekilde yapılan korkuluklar rampa kullanımını kolaylaştırmaktadır. Bu analizler sonucunda bölgenin **düşük fiziksel güç** kullanımı ilkesine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Giriş bölgesinde kapıya ulaşmak için tasarlanan alanda kapıya yaklaşım için alan yeterlidir. Binaya giriş yaptıktan sonra güvenlik ve turnike alanından geçiş bölgesindeki geçiş genişlikleri yeterlidir. Ancak derslik bölgesine, serbest çalışma alanına ve çıkış kapısına ulaşmak için geçilmesi gereken 3 adet kapının ve koridorların genişlikleri kullanıcı sayısı göz önüne alındığında yetersizdir. Kampüs açık alanına geçişi sağlayan rampanın başlangıç bölgesindeki manevra alanı ölçüleri yeterli değildir (Şekil 8c). Rampa sonunda güzergâh üzerine oturma donatısı yerleştirilmiştir (Şekil 8d). Hem donatıyı hem de rampayı kullanan kullanıcılar için tehlike oluşturmaktadır. Kampüs açık alanına çıkış için merdivenin basamak genişliği ve sahanlık genişliği yeterlidir. Bu analizler göz önüne alındığında bölgenin **yaklaşım ve kullanım için alan ve boyut sağlanması** ilkesine kısmen uygun olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 6. A2 Bölgesi'nin Konumu

Şekil 7. A2 Bölgesi'nin Genel Görünümleri

Şekil 8. A2 Bölgesi Açık Alana Çıkışın Genel Görünümleri

3.1.3. A3-A4-A5 Bölgeleri

A3, A4 ve A5 bölgeleri aynı plan şemasına sahip A Blok, B Blok ve C Blok binalarını kapsamaktadır (Şekil 9). Bu blokların tümünün giriş bölümünde engelli asansörü mevcuttur. Eşitlikçi kullanım için giriş bölgesindeki kot farkı merdiven veya rampa yerine eğimli yol ile çözümlenebilirdi. Ancak kot farkı ve bina giriş bölgesinin alanı göz önüne alındığında mevcut kampüs tasarımında bu mümkün değildir. Bundan dolayı asansör uygulaması yapılmıştır. Merdivende 13 basamak mevcuttur. 12 basamaktan fazla merdivenlerde sahanlık yapılması gerekmektedir (Şekil 10a, Şekil 10b ve Şekil 10c). Giriş bölgesinin iç mekânında ise tekerlekli sandalye kullanımı için geçiş alanı mevcuttur. Engelli turnikesi 3 yapıda da mevcuttur (Şekil 10d, Şekil 10e ve Şekil 10f). Kampüs açık alanına her binada girişin sağ ve sol tarafında olmak üzere iki kapıdan çıkılmaktadır. Bu çıkış bölgesi ile kampüs açık alanı arasında yine kot farkı bulunmaktadır. Bu kot farkı merdiven ve asansör ile çözülmüştür. Ancak asansör her binadaki iki çıkış bölgesinden sadece birinde uygulanmıştır (Şekil 10g, Şekil 10h ve Şekil 10i). Bu analizler göz önüne alındığında bölgeler **eşitlikçi kullanım ve kullanımda esneklik** ilkelerine kısmen uygundur. Tüm yapıların güzergahtan kapıya kadar

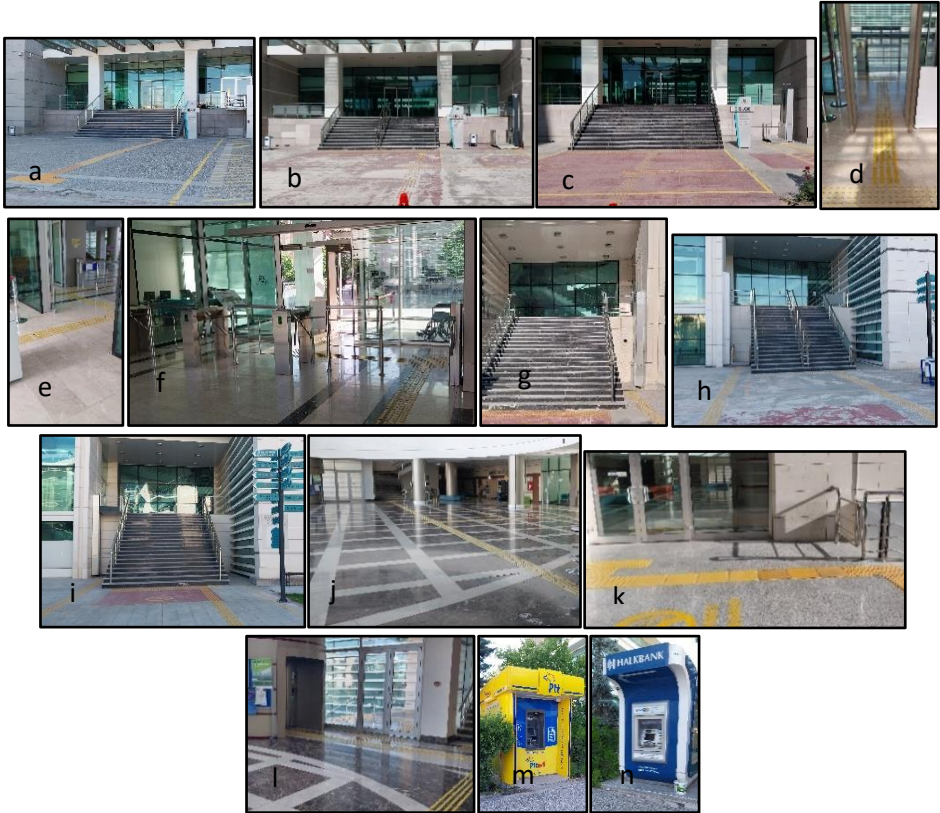
olan giriş bölgesinde hissedilebilir yüzey uygulaması yapılmıştır. Ancak kullanım süresinden dolayı yıpranmıştır, onarılmalıdır. Giriş kapısını geçtikten sonraki güvenlik ve turnike bölümünde, çıkış kapısı bölgesinde ve kampüs açık alanında hissedilebilir yüzey uygulaması bulunmaktadır (Şekil 10j ve Şekil 10k). Çıkış kapıları bina giriş bölgesinden algılanabilir durumdadır. Ancak kapılarda şerit uygulamasının yapılması gerekmektedir (Şekil 10l). İç mekandaki hissedilebilir yüzey genel olarak iyi durumdadır. Ancak hava koşullarından dolayı dış mekânda yer alan hissedilebilir yüzeyin birçok bölgesi yıpranmış durumdadır. Bu analizler doğrultusunda bölgelerin **basit ve sezgisel kullanım** ilkesine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Tüm yapıların giriş bölgesinde bilgilendirme levhası bulunmaktadır. Giriş kapıları ve kampüs açık alanına çıkış kapıları cam malzemeden yapılmıştır ve şerit uygulaması yapılmamıştır. Analizler sonucunda bölgeler **algılanabilir bilgilendirme** ilkesine kısmen uygundur. A4 bölgesindeki merdivenin yakın çevresinin zemin malzemesinde bozulmalar mevcuttur. Bu durum kullanıcılar için tehlike oluşturabilir. Bu bölgelerde bulunan tüm yapıların giriş bölümündeki, iç mekandaki ve kampüs alanına çıkış bölümündeki zeminlerde kaymaz malzeme kullanılmıştır. Giriş ve kampüs alanına çıkış bölümündeki merdivenlerin hepsinde şerit uygulamaları hasar görmüştür. Bu şeritler onarılmalıdır. Basamaklarda damlalık uygulamasının yapılmaması kullanım için uygundur. Bu analizler doğrultusunda bölgeler **tasarımda hata payı** ilkesine göre kısmen yeterli durumdadır. Bölgelerdeki merdivenlere sahanlık yapılmamıştır. Basamak sayıları göz önüne alındığında bir adet sahanlık yapılması gerekmektedir. Merdivenlerin genişliği 180 cm'yi geçtiği durumlarda ortaya korkuluk eklenmesi gerekmektedir. A3 (A blok) ve A5 (B blok) merdivenin genişliği yaklaşık 6-7 m arasındadır. Ancak kenarlar haricinde korkuluk yapılmamıştır. Orta bölgeye en az 2 adet daha korkuluk uygulaması yapılmalıdır. A4 (C blok) bölgesinde ise ortaya bir adet daha korkuluk yapılmıştır. Ancak yeterli değildir, artırılmalıdır. Çıkış bölgesinde de aynı durum mevcuttur. A3 ve A5 bölgelerinde ortada korkuluk bulunmazken A4 bölgesinde bulunmaktadır. Merdiven genişlikleri göz önüne alındığında A3 ve A5 bölgelerinde merdivenin ortasına bir adet daha korkuluk eklenmelidir. 3 yapının da iç mekânında fiziksel güçlük oluşturacak herhangi bir engel bulunmamaktadır. Ancak çıkış kapılarının fotoselli olmaması olumsuzdur. Analizler sonucunda bölgeler **düşük fiziksel güç kullanımı** ilkesine göre kısmen uygun değildir. A3 bölgesi (A blok) giriş bölümünde iki adet ATM bulunmaktadır. Bankamatiklerden biri zemin ile arasında yaklaşık 2 cm kot farkı bulunmaktadır. Ancak bu bankamatığın kullanımı kısmen mümkündür (Şekil 10m). 2. ATM'nin ise zemin ile arasında yaklaşık 5 cm kot farkı bulunmaktadır. Bu bankamatığa erişim ise mümkün değildir (Şekil 10n). Bu bölgelerdeki tüm

yapıların giriş bölümü, geçiş bölümü ve kampüs alanına çıkış bölümünde manevra, yaklaşım ve kullanım için alanlar yeterlidir. Bu analizler doğrultusunda bölgelerin **yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması** ilkesine göre büyük ölçüde yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 9. A3, A4 ve A5 Bölgelerinin Konumları

Şekil 10. A3, A4, A5 Bölgeleri'nin Genel Görünümleri

Bölgelerin analizleri göz önüne alınarak yapılan değerlendirmeye göre kampüsün giriş ve geçiş alanları eşitlikçi kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım, algılanabilir bilgilendirme, tasarımda hata payı ve düşük fiziksel güç kullanımı ilkelerine göre kısmen yeterli düzeydedir. Yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması ilkesine göre ise yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1).

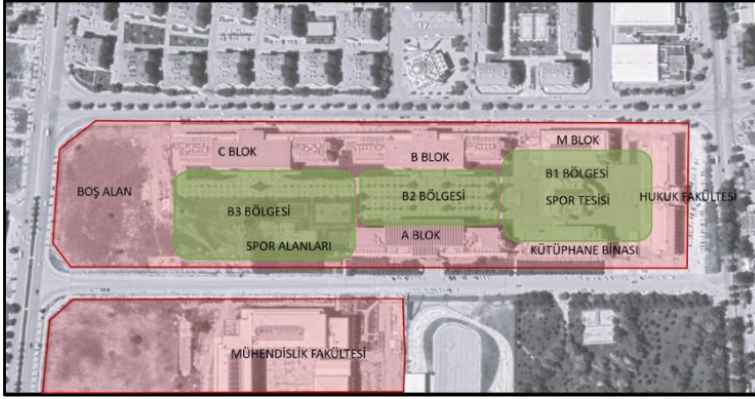
Tablo 1. Giriş ve Geçiş Bölgeleri'nin Analizi

		GİRİŞ VE GEÇİŞ BÖLGELERİ					
		A1	A2	A3	A4	A5	GİRİŞ VE GEÇİŞ BÖLGELERİ
EVRENSEL TASARIM İLKELERİ	1) Eşitlikçi Kullanım	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	2) Kullanımda Esneklik	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	3) Basit ve Sezgisel Kullanım	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	4) Algılanabilir Bilgilendirme	Yetersiz	Yetersiz	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	5) Tasarımda Hata Payı	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	6) Düşük Fiziksel Güç Kullanımı	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	7) Yaklaşım ve Kullanım için Boyut ve Alan Sağlanması	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli	Yeterli

3.2. Kampüsün Açık Alanları

Spor alanlarını, yürüyüş alanlarını, toplanma alanlarını ve kampüs açık alanında bulunan donatıları kapsayan kampüs açık alanlarının analizi kodlanarak bölgelere ayrılmıştır. Şekil 11'de gösterilen bölgeler ayrı başlıklar altında

incelendikten sonra kampüs açık alanları kapsamında bölgelerin yeterlilik düzeyi tablolaştırılmış ve açık alanların genel yeterlilik düzeyi evrensel tasarım ilkeleri doğrultusunda belirlenmiştir.

Şekil 11. Kampüsün Açık Alanları

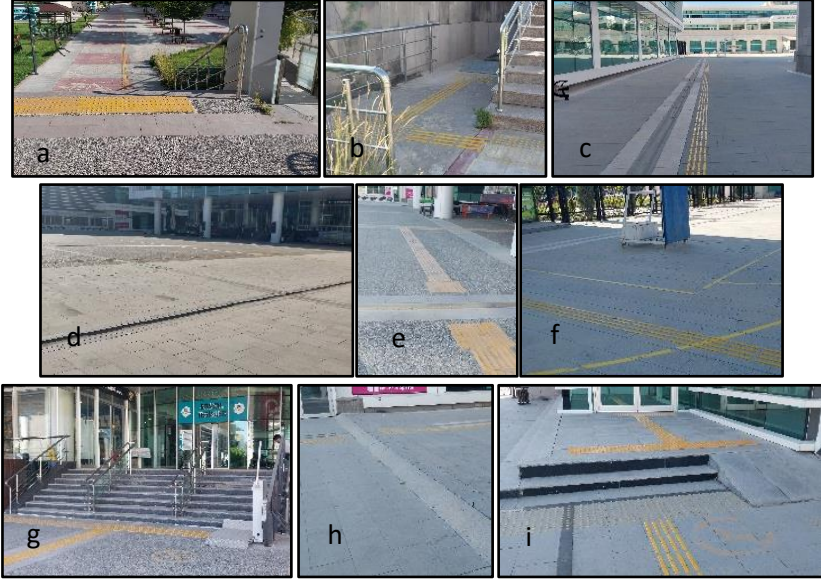
3.2.1. B1 Bölgesi

Hukuk Fakültesi, M blok binası, kütüphane binası ve Sosyal tesis binası kampüs alanından girişleri kapsayan B1 bölgesi, B2 ve B3 bölgelerinden yüksek kotta yer almaktadır (Şekil 12). Bundan dolayı B2 bölgesine geçişte merdiven ve asansör tasarlanmıştır. İki adet merdiven ve A blok tarafındaki merdivenin yanında ise bir adet asansör yerleştirilmiştir. Bu bölgedeki geçişi eğimli yol ile sağlamak eşitlikçi kullanım ilkesine göre daha uygundur (Şekil 13a ve Şekil 13b). Kütüphane binası ve M blok binasının kampüs alanına çıkışlarını sağlayan merdiven ve rampalar bulunmaktadır. Sosyal tesis binasında merdiven ve merdivene bağlı asansör yer almaktadır. Hukuk Fakültesi ise kafenin yarı açık alanından geçişte kampüs alanının zemini ile arasında kot farkı bulunmamaktadır. M blok binasının kot farkı çok olmamasına karşın bu kot farkı rampa ile çözülmüştür. Eşitlikçi tasarım ilkesine göre rampa ile değil eğimli yol ile çözümlenmesi daha uygun olacaktır. Bölgenin sert zemin kaplamasının geniş ölçülerde olması kullanımın her kullanıcıya ve kullanıcı sayısına uygun olmasından dolayı olumludur. Ancak ağaçlandırmanın ve yarı açık alan uygulamasının az olmasından dolayı farklı mevsimlere göre esneklik gösteren tasarım değildir (Şekil 13c). Sert zeminde belirli akslarda oluklar mevcuttur. Bu oluklar, hissedilebilir yüzeyi kesintiye uğratması ve bazı kullanıcılar için engel oluşturmasından dolayı kullanıcıların kullanmadığı bölgelere taşınmalıdır. Bu analizler göz önüne alındığında bölge **eşitlikçi kullanım** ilkesine ve **kullanımda esneklik** ilkesine göre kısmen yeterli düzeydedir. Bölgede bulunan tüm binalara erişim için hissedilebilir yüzey uygulaması mevcuttur. Ancak bazı bölgelerde

yıpranmalardan dolayı tadilat gereklidir. Zeminde yapılan oluklar hissedilebilir yüzey uygulamasının yanına yapılmıştır. Hukuk Fakültesi binasının önündeki hissedilebilir yüzey uygulaması spor alanları ile kesişmektedir. Bu durum görme engelli kullanıcılar için hissedilebilir yüzeyi elverişsiz hale getirmekte ve tehlike oluşturmaktadır (Şekil 13d, Şekil 13e ve Şekil 13f). Bölgedeki yer alan 3 yapının girişleri tüm kampüs alanından algılanabilir durumdadır. Bu analizler sonucunda bölgenin **basit ve sezgisel kullanım** ilkesine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Kampüsteki birimlerin konumunu bildiren yönlendirme levhaları mevcuttur. Bölgede yer alan kütüphane binasının, M blok binasının ve sosyal tesis binasının girişlerinde cam malzemenen yapılmış kapılar bulunmaktadır (Şekil 13g). Bu kapıların algılanabilmesi için şerit uygulaması yapılmalıdır. Hukuk fakültesi giriş kapısı ise siyah renktedir ve kafe reklamları ile kaplanmıştır. Kapının algılanabilirliğini artırmak için farklı renkte olması veya şerit uygulaması yapılması gerekmektedir. Bu analizler sonucunda bölge **algılanabilir bilgilendirme** ilkesine göre kısmen yeterli düzeydedir. Bölgede bulunan kütüphane ve sosyal tesis yapılarının merdivenlerinin şerit uygulamaları kullanım süresinden dolayı yıpranmış durumdadır. M blok binasının merdiveninde ise şerit uygulaması bulunmamaktadır. Zeminde bulunan oluklar tehlike oluşturmaktadır. B2 bölgesine geçişte kullanılan A blok binası yakınında bulunan merdivende şerit uygulaması bulunmamaktadır. Malzemesinde bozulmaların olduğu bu merdiven aynı zamanda kaymaya da neden olmaktadır. Bu analizler sonucunda bölge **tasarımda hata payı** ilkesine göre yetersiz düzeydedir. B2 bölgesine geçişi sağlayan iki merdivenin de korkulukları arasındaki mesafe fazladır, korkuluk sayısı artırılmalıdır. Sosyal tesis binası ve M blok binası arasında kalan bölgede rampa uygulaması yapılmıştır ancak tekerlekli sandalye kullanan kullanıcının kullanamayacağı kadar fazla eğime sahiptir. Bu bölgedeki eğim azaltılmalıdır (Şekil 13h). Bölgedeki dinlenme donatı sayısı artırılmalıdır. Sert zemine oranla donatı sayısı azdır. Kütüphane ve M blok binalarının rampalarının eğimleri azaltılmalıdır (Şekil 13i). Sosyal tesiste asansör bulunması ve korkuluk sayısının yeterli olması olumludur. B2 bölgesine geçiş alanında asansör bulunması merdiveni kullanamayan veya kullanmakta zorlanan kullanıcılar için olumludur. Analizler sonucunda bölgenin **düşük fiziksel güç kullanımı** ilkesine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Yapı girişleri ve kampüs alanında dolaşım için yeterli genişlikte sert zemin mevcut olduğundan dolayı **yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması** ilkesine göre bölge yeterli düzeydedir.

Şekil 12. B1 Bölgesi'nin Konumu

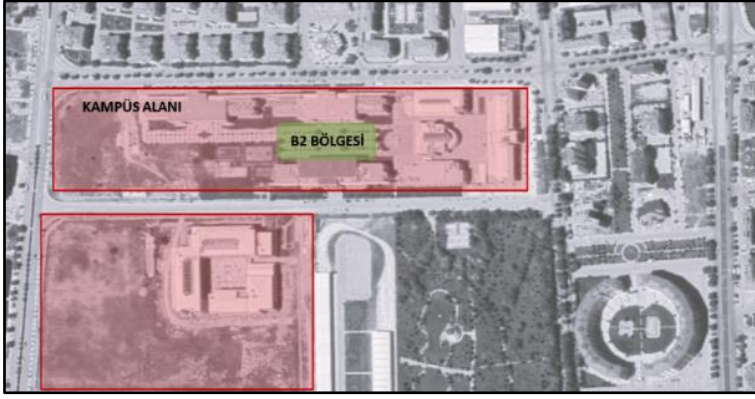

Şekil 13. B1 Bölgesi'nin Genel Görünümleri

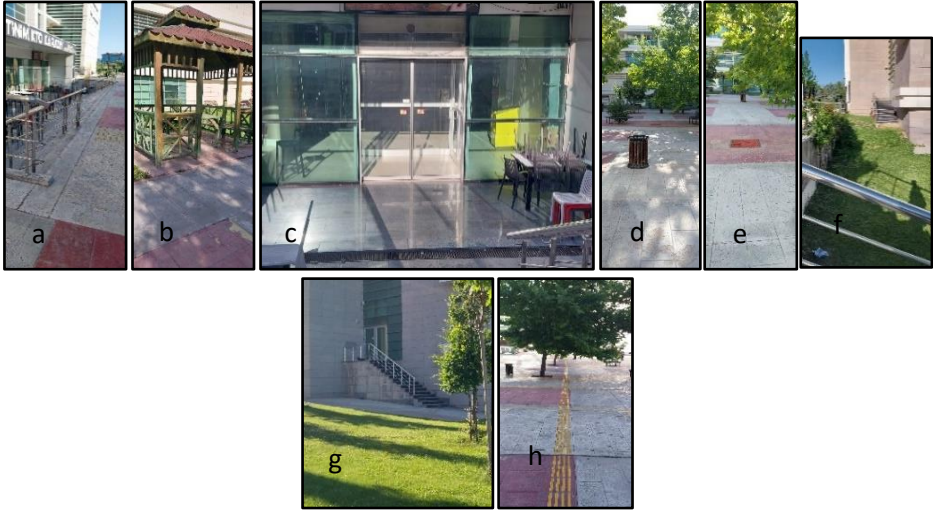
3.2.2. B2 Bölgesi

B2 bölgesi A blok ve B blok binalarının bulunduğu bölgeyi kapsamaktadır (Şekil 14). Bu bölgede binaların girişlerinde asansör uygulaması mevcuttur. Ancak A blok binasının bodrum katındaki kafeterya binasının girişi kampüs açık alan kotunun altında kalmaktadır. Bu kota erişim merdiven ile sağlanmıştır. Bu bölgede eğimli yol, rampa veya asansör uygulaması mevcut değildir (Şekil 15a). Kampüs açık alanlarının sirkülasyon genişlikleri oldukça yeterlidir. Kamelyalara erişim tekerlekli sandalyeli bir kullanıcı için mümkün değildir. Kamelyaların

giriş alanının genişliği tekerlekli sandalye kullanıcısı için olması gerekenden dardır ve kamelya içinde sandalyenin bulunabileceği alan mevcut değildir (Şekil 15b). Kampüs açık alanında kamelyalar mevcut olsa da kullanıcı sayısı göz önüne alındığında gölgelendirme alanlarının artırılması gerekmektedir. Bu analizler sonucunda bölge **eşitlikçi kullanım** ve **kullanımda esneklik** ilkelerine göre kısmen yeterlidir. Bölgede hissedilebilir yüzey uygulaması mevcuttur. Ancak yıpranmalar meydana geldiği için kullanışlılığını bölgesel olarak yitirmektedir. Bölgedeki bina girişleri algılanabilir şekildedir. Bundan dolayı bölge **basit ve sezgisel kullanım** ilkesine kısmen uygundur. Bölgede yönlendirici levhalar bulunmaktadır. Ancak A blok binasının bodrum katında yer alan kafeterya giriş kapısında şerit uygulaması bulunmamaktadır (Şekil 15c). Bundan dolayı bölgenin **algılanabilir bilgilendirme** ilkesine göre kısmen yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bölgede zemin kaplamasında bozulmalar mevcuttur. A blok binasının bodrum katına erişimi sağlayan merdivende şerit uygulaması mevcut değildir ve malzemede bozulmalar mevcuttur. Bu durum bölgeyi **tasarımda hata payı** ilkesine göre yetersiz hale getirmektedir. Kampüs açık alanını içeren bu bölgede kot farkı, engebe gibi fiziksel güç kullanımı için olumsuz bir durum mevcut değildir. Ayrıca dinlenme donatıları da yeterli sayıdadır. Ancak A blok bodrum katına erişimde rampa veya asansör uygulanmadığı için bu düşey sirkülasyon araçlarına ihtiyaç duyan kullanıcıların bina içerisinden kafeteryaya ulaşması gerekmektedir. Bu durum bölgeyi **düşük fiziksel güç kullanımı** ilkesine göre kısmen yetersiz hale getirmektedir. Sirkülasyon üzerinde yaya dolaşımının gerçekleştiği bölgelerde çöp kutusu, ızgara gibi engeller bulunmaktadır (Şekil 15d ve Şekil 15e). Binaların acil çıkışları yaklaşım ve kullanım için uygun değildir A blok binasının acil çıkışlarında sert zemin uygulaması mevcut değildir (Şekil 15f). B blokta ise sert zemin vardır ancak alan olarak yeterli olmayıp kullanmayı zorlaştıracak eğime sahiptir (Şekil 15g). Bölgede özellikle hissedilebilir yüzey uygulamasının bulunduğu güzergahta ağaçların yükseklikleri dikey engel oluşturacak düzeydedir (Şekil 15h). Bölgedeki sirkülasyon alanı oldukça geniştir ve bina girişlerine yaklaşım alanı yeterlidir. Bu analizler sonucunda bölge **yaklaşım ve kullanım için alan ve boyut sağlanması** ilkesine göre kısmen uygundur.

Şekil 14. B2 Bölgesi'nin Konumu

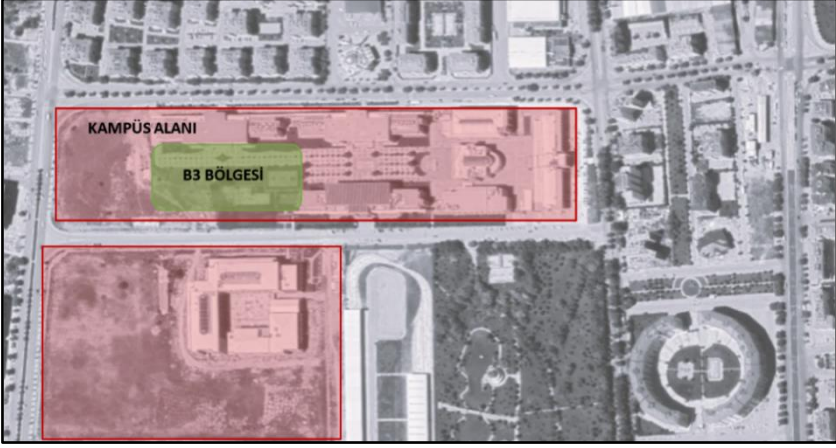
Şekil 15. B2 Bölgesi'nin Genel Görüntüleri

3.2.3. B3 Bölgesi

B3 bölgesi spor sahaları ve C blok binasından oluşmaktadır (Şekil 16). Spor alanına 3 adet geçiş bölgesi mevcuttur. Üç bölgede de rampa uygulaması yapılmıştır. Ancak rampa eğimleri kullanım için fazladır. Saha bölgesinin zemin malzemesi destek yardımıyla yürüten, tekerlekli sandalyeli veya topuklu ayakkabı kullanan kullanıcılar için uygun değildir. A blok binasına benzer şekilde C blok binasında da iki adet zemin kata ulaşım için ve bir adet bodrum kata ulaşım için farklı kotlarda girişler mevcuttur. Zemin kata ulaşımı sağlayan girişlerin birinde asansör mevcuttur. Ancak bodrum kata erişim için sadece merdiven bulunmaktadır (Şekil 17a, Şekil 17b). Eğimli yol, rampa veya asansör uygulaması mevcut değildir. Bu durum bölgeyi **eşitlikçi kullanım** ve **kullanımda esneklik**

ilkelerine göre kısmen yetersiz hale getirmektedir. Spor alanının bulunduğu bölgeye erişimi sağlayan hissedilebilir yüzey güzergahı mevcut değildir. C blok binasının bodrum katındaki mekânın giriş kapısının önündeki alanda da hissedilebilir yüzey uygulaması mevcut değildir. Ancak B2 bölgesinden C blok binasına erişimi sağlayan hissedilebilir yüzey mevcuttur (Şekil 17c). Bu durum bölgeyi **basit ve sezgisel kullanım** ilkesine göre kısmen yetersiz hale getirmektedir. C blok binası giriş alanında yönlendirici levhalar mevcuttur. C blok bodrum katındaki ve giriş katındaki mekanların giriş kapılarında şerit uygulaması mevcut değildir. Bundan dolayı bölge **algılanabilir bilgilendirme** ilkesine göre kısmen uygun değildir. C blok bodrum katındaki merdivende şerit uygulaması mevcut değildir. Spor sahalarının sirkülasyon alanlarının ve rampalarının zemin kaplama malzemesi kaymaz malzemeden yapılmamıştır. Kaplamadaki boşluklar kullanıcılar için tehlike oluşturmaktadır. C blok binasına erişim için yapılan yaya dolaşım alanının kaplama malzemesi kaymaz malzemeden yapılmıştır. Ancak bazı bölgelerde yıpranmalar mevcuttur. Kampüs alanında bazı bölgelerde bisiklet park alanları bulunmaktadır. Ancak bisiklet yolu mevcut değildir. Bisikletin yaya dolaşımına açık bölgelerde kullanılması uygun değildir. Bu analizler sonucunda bölgenin **tasarımda hata payı** ilkesine göre yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bölgede C blok binasına erişimi sağlayan yaya dolaşım alanında engebe veya kot farkı bulunmamaktadır. Malzemeden ve rampa eğimlerinden dolayı spor alanlarına erişim zordur (Şekil 17d ve Şekil 17e). Spor alana erişimi sağlayan rampaların kenarlarında korkuluk uygulaması mevcut değildir. C blok binasının bodrum katına erişimi sağlayan merdivenin genişliği oldukça fazladır. Genişliğine oranla korkuluk sayısı yeterli değildir. Bu analizler doğrultusunda bölge **düşük fiziksel güç kullanımı** ilkesine göre kısmen yetersiz düzeydedir. Alanda spor alanlarına ve C blok girişlerine yaklaşımı sağlayacak alanlar yeterlidir. Ancak spor alanına erişimi sağlayan C blok girişi karşısındaki rampanın genişliği erişim için oldukça azdır (Şekil 17f). Spor sahalarının girişlerinde sahaların sınırlarını belirleyen demir uygulamasından dolayı demirden bir eşik meydana gelmiştir (Şekil 17g). Bu durum geçişi engellemektedir. B blok binasına yakın olan C blok acil çıkışının sert zemini, alan olarak yeterli değildir. Diğer acil çıkışının sert zemin alanı yeterli olmasına karşın eğimi fazla olduğu için kullanıma elverişli değildir (Şekil 17h). Bu analizler sonucunda bölgenin **yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması** ilkesine kısmen uygun olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 16. B3 Bölgesi'nin Konumu

Şekil 17. B3 Bölgesi'nin Genel Görüntüleri

Bölgelerin analizleri göz önüne alınarak yapılan değerlendirmeye göre kampüsün açık alanları eşitlikçi kullanım, kullanımda esneklik, basit ve sezgisel kullanım ve algılanabilir bilgilendirme, düşük fiziksel güç kullanımı ve yaklaşım ve kullanım için boyut ve alan sağlanması ilkelerine göre kısmen yeterli olduğu tespit edilmiştir. Tasarımda hata payı ilkesine göre ise yetersiz düzeydedir (Tablo 2).

Tablo 2. Kampüsün Açık Alan Analizi

		KAMPÜS AÇIK ALANI			
		B1	B2	B3	KAMPÜS AÇIK ALANI
EVRENSEL TASARIM İLKELERİ	1) Eşitlikçi Kullanım	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	2) Kullanımda Esneklik	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	3) Basit ve Sezgisel Kullanım	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	4) Algılanabilir Bilgilendirme	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	5) Tasarımda Hata Payı	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz	Yetersiz
	6) Düşük Fiziksel Güç Kullanımı	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli
	7) Yaklaşım ve Kullanım için Boyut ve Alan Sağlanması	Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli	Kısmen Yeterli

4. SONUÇ

Çeşitli fonksiyonları bünyesinde barındırması, farklı kullanıcılara açık olması, kullanıcı sayısının fazla olması ve büyük alanlara sahip araziler üzerinde yerleşim göstermesi üniversite yerleşkelerine küçük kent niteliği yüklemektedir. Ülkemizde yerleşkeler genellikle dışa kapalıdır. Seminer, konser ve etkinlikler gibi nedenlerden dolayı geçici süreler boyunca kente açık olan üniversite yerleşkeleri kamusal alan özelliği taşımaktadır. Meslek eğitimi gerçekleştiren ve toplumsal hizmet görevi de bulunan üniversite yerleşkeleri toplumu yönlendirici özelliğe sahiptir. Bundan dolayı bulunduğu bölgenin gelişiminde öncü role sahiptir. Bu durum üniversitelere birçok sorumluluk yüklemektedir. Bunlardan bir tanesi de erişilebilirlik ve evrensel tasarımın her türlü mekân ve üründe gerçekleştirilmesidir. Birçok alanda önemli bir konu olan erişilebilirlik hakkında farkındalığın artırılması ve diğer alanlarda da öneminin fark edilmesi için

öncelikle kullanılan mekanlarda fiziksel erişilebilirlik sağlanmalıdır. Kullanıcı somut olarak erişilebilirliğin önemini kavramalı, erişilebilirlik hakkında yasal düzenlemelerin farkında olmalı ve diğer alanlarda da erişilebilirliği talep etmelidir. Bunu sağlamak için toplumu geliştirici rolü üstelenen üniversitelerin yerleşkelerinde erişilebilirlik ve evrensel tasarım ilkeleri gerçekleştirilmelidir.

Konunun önemini vurgulamak için örneklem alan üzerinde incelemeler yapılmıştır. Örneklem alan olarak seçilen KTO Karatay Üniversitesi Merkez Kampüsü 2023 yılında Yükseköğretim Kurumu tarafından turuncu bayrak ödülü almıştır. KTO Karatay Üniversitesi kent içinde bulunan dışa kapalı bir merkez kampüse sahiptir. Diğer kampüslere oranla yerleştiği alan küçüktür. Bundan dolayı yapılar büyük bir allenin etrafında toplanmıştır. Bu alle araç girişine kapalıdır. Ancak kampüsün henüz yapım aşamasında olan mühendislik binası bu alanın dışındadır ve kampüs alanı ile arasında kentin kullanımına açık araç yolu mevcuttur. Bu durumun merkez kampüs ile mühendislik fakültesi binası arasındaki erişilebilirliği azaltacağı düşünülmektedir. Genel olarak merkez kampüs, ölçeceğinden ve planlamasından dolayı yaya öncelikli yerleşke tasarımı sahiptir. Kampüs alanında yapıların yerleşim sistemi algılanabilirlik ve erişilebilirlik açısından elverişlidir. Kullanıcı yerleşke açık alanında kampüste bulunan birçok yapı ile görsel temas kurabilir. Bu durum yerleşke açık alan kullanımı sırasında kullanıcının psikolojik durumunu ve yapılara ulaşılabilirliğini olumlu yönde etkilemektedir. Yerleşke giriş-geçiş bölgeleri ve kampüs açık alanları olmak üzere iki ana başlık altında incelenmiştir. Yerleşkede birçok yapı bulunmasından dolayı bölgeler kodlanarak analiz edilmiştir. Evrensel tasarım ilkelerine göre analiz edilen yerleşkenin kısmen yeterli düzeyde olduğu ama tamamen yeterli düzeyde olmadığı sonucuna varılmıştır. Özellikle yerleşke açık alanlarının tasarımı hata payı ilkesine göre yetersiz düzeyde olduğu tespit edilmiştir. KTO Karatay Üniversitesi Merkez Kampüsü YÖK tarafından mekânda erişilebilirlik ödülü almış olsa da elde edilen bulgular neticesinde; kampüs sınırları içerisindeki açık, yarı açık ve kapalı alanların engelli bireyler açısından iyileştirilmesine gereksinim duyulmaktadır.

Evrensel tasarım kapsamlı bir kavramdır. Alanların herkes için uygun, kullanılabilir ve konforlu olabilmesi için geliştirilmesi gereken birçok nokta vardır. Evrensel tasarım ilkelerinin gerçekleştirilmesi sadece eğitim mekanları ile sınırlı kalmamalıdır. Tüm kullanıcılar için kampüsün yaşayan mekânı olan rekreasyon alanları ve spor alanları gibi alanlarda da evrensel tasarım ilkelerine önem verilmelidir. Erişilebilirlik ve evrensel tasarım konusu hakkında farkındalığın artırılması ve toplumun geliştirilmesi için ilk düzenlenmesi gereken alanlardan birisi üniversite yerleşkeleri olmalıdır.

ISBN: 978-625-6971-85-1

5. KAYNAKÇA

- Black, R. D., Weinberg, L. A., & Brodwin, M. G. (2015). Universal Design for Learning and Instruction: Perspectives of students with disabilities in higher education. *Exceptionality Education International*, 25(2), 1–16.
- Bulut, B., & Halaç, H. H. (2023). Üniversitelerde Evrensel Tasarım Yaklaşımı Çalışmaları Üzerine Sistemik Bir Literatür Analizi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademik Araştırmalar Dergisi*, 7 (13), 74-91.
- Catalano, A. (2014). Improving distance education for students with special needs: A qualitative study of students' experiences with an online library research course. *Journal of Library and Information Services in Distance Learning*, 8, 17–31.
- Dostoğlu, N., Şahin, E. & Taneli, Y. (2009). Evrensel Tasarım: Tanımlar Hedefler İlkeler, Tasarıma Kapsayıcı Yaklaşım: Herkes İçin Tasarım. *Mimarlık Dergisi*, 347.
- Elmacı, D. (2019). Avrupa'daki Erişilebilirlik Uygulamaları: Borås ve Cardiff örneklerinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 43, 33-60.
- Erişilebilirlik Kılavuzu, (2020). Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Ankara: Uzman Matbaacılık
- Evans, J. L. (1998). Inclusive ECCD: A fair start for all children. The Coordinators' Notebook, 22, 1-23.
- Hajrasouliha, A. H. (2015). The morphology of the “well-designed campus”: Campus design for a sustainable and livable learning environment. The University of Utah.
- Hilmioğlu, S., & Seçer Kariptaş, F. (2022). Erişilebilir Üniversite Kavramı Üzerine Bir İnceleme: Üniversite Mekanlarının Erişilebilirlik ve Evrensel Tasarım Yönünden Değerlendirilmesi. *Online Journal of Art and Design*, 10(2), 40-51.
- İlter, A. T. (2015). Erişilebilirlik Konusunda Bir Değerlendirme ve Yükseköğretim Kurumlarından Bir Örneklem Denemesi: İTÜ Öğrenci İşleri Hizmet Binası. 9. Engelsiz Üniversiteler Çalıştayı (Muğla).
- Kaplan, D. H. (2013). Transportation Sustainability On A University Campus. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 16(2), 173-186.
- Korkut, A., Kiper, T., & Topal, T. Ü. (2017). Kentsel Peyzaj Tasarımında Ekolojik Yaklaşımlar. *Artium*, 5(1), 14-26.
- Larkham, P. J. (2000). Institutions and urban form: the example of universities. *Urban Morphology*, 4(2).

- Mace, R. L. (1997). What is Universal Design. The Center for Universal Design at North Carolina State University. Retrieved from https://www.uwyo.edu/wind/_files/docs/resources/ud_review.pdf.
- Meray, S. L. (1971). Üniversite Kavramları ve Modelleri. Büyük kent Dışı Üniversitelerin Sorunu Semineri, İstanbul: Mimarlar Odası İstanbul Şubesi.
- Mihraplı, A. (2023). Türkiye’de Engelli Sayısı Rakamları 2023?. Engelli, Retrieved from <https://www.engelli.com/turkiyede-engelli-sayisi/>
- Muzemil, A. (2018). Campus Physical Environment Accessibility for Person with Disabilities in the Ethiopian Public Universities. *International Journal of Multicultural and Multireligious Understanding*, 5(5), 286-302.
- Özgül, H. (2014). Erişilebilirlik. Toplumsal Haklar ve Araştırmalar Derneği, Retrieved from <http://www.tohad.org/tohad/erisilebilirlik/>.
- Pusey, N. (1978). American Higher Education, 1945–1970: A Personal Report. Cambridge, MA and London, England: Harvard University Press.
- Story, M. F., Mueller, J. L., & Mace, R. L., (1998). The Universal Design File: Designing for People of All Ages and Abilities. North Carolina State Univ., Raleigh.
- Şengül, M. (2014). Türkiye’de üniversite ile iktidar ilişkileri ve taşra halleri. *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 8(17), 79–104.
- Tam, K. Y., Zhao, M., SeEVERS, R. L., Liu, Y., & Bullock, L. M. (2022). Examining Physical Accessibility of Campuses for University Students with Mobility Impairments in China. *Journal of Postsecondary Education and Disability*, 35(2), 161-174.
- Turcan, Y. (1996). Tarihsel Süreç İçinde Yükseköğretim Yapılarının Mekânsal Analizi. Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Willett, T. (2002). Gavilan College Campus Diversity Climate Survey, 2002. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED473876.pdf>
- Yaylalı Yıldız, B., Çil, E., & Can, I. (2015). Kampüs Morfolojisi: Bir Yaşam Alanı Olarak Üniversite Yerleşkelerinin Analizi. *Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı*, (I. Kentsel Morfoloji Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Mersin), 368–386.
- Yılmaz, S., (2015). Bir Kampüs Açık Mekânın Çevresel Tasarımı: Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Binası. *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 15(2), 297-307.